

**ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

У статті проаналізовано важливість професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, розглянуті окремі вимоги до особи вихователя дошкільного навчального закладу, що сприяють гармонійному розвитку дітей дошкільного віку.

Ключові слова: професійна майстерність, підготовка вихователів дошкільних навчальних закладів, особистісні якості, розвиток дитини.

Сучасні тенденції розвитку суспільства висувають необхідність виховання та навчання дітей дошкільного віку відповідно до нових умов соціальної сфери життя, які постійно змінюються. Виходячи з цього, постає нагальна потреба у сучасних педагогах, здатних вносити у свою діяльність творчі, інноваційні ідеї, запроваджувати нововведення. На думку О. Кононко, сучасний вихователь – це передовсім педагог – новатор, який відчуває нові життєві тенденції, тримає руку на пульсі часу, добре орієнтується у пріоритетах сучасності, спрямований на майбутнє, творчо ставиться до своєї професійної діяльності [5].

Вчені (О.С. Березюк, С.С. Ізбаш, Л.І. Магомедова, М.М.Окса, Е.А. Панасенко та ін.) однією з умов професійно – педагогічної підготовки майбутніх педагогів вважають уведення у вищих навчальних закладах спеціально розроблених курсів, а також дисциплін, спрямованих на організацію умов, що сприяють розвитку професійної майстерності майбутніх педагогів.

І.А. Зязюн сформулював сучасну модель професійно – педагогічної підготовки, спрямовану на передачу майбутньому спеціалісту необхідних знань, умінь та навичок, але система освіти вимагає нових педагогічних умов формування професійної майстерності майбутніх педагогів, що сприятиме продуктивній та плідній діяльності педагога у роботі з дітьми дошкільного віку.

Особливої уваги набуває професійна майстерність педагога у процесі роботи з інноваційними програмами розвитку дітей, які спрямовані на розкриття особистості дитини, її творчий потенціал, до таких програм відноситься “Я у Світі”, “Зернятко”, “Впевнений старт”, “Step by step”. Знання індивідуальних особливостей психіки кожної дитини в групі, уміння зрозуміти мотиви її різноманітних дій допомагають вихователю не тільки обирати правильну тактику поведінки в конкретній ситуації, а й прогнозувати подальший розвиток цієї ситуації, передбачати наступні вчинки вихованця. Авторитет майбутнього вихователя значною мірою залежить від його вміння дати справедливую оцінку кожним діям дитини. Отже, майстерність виявляється в діяльності і характеризується високим рівнем розвитку педагогічної інтуїції, спеціальних та загальних умінь майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. Тому завданням вищих навчальних закладів є формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, що забезпечуватиме головне завдання виховання дітей дошкільного віку – гармонійний розвиток особистості.

Мета вищого навчального закладу – надати ґрунтовні знання з гуманітарних і соціально-економічних, фундаментальних і професійно орієнтованих дисциплін, що є основою професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Основою професійної діяльності майбутнього вихователя є знання вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей дошкільного віку. Ураховуючи їх, вихователь планує та організовує подальшу роботу: організовує ігрову діяльність, самостійну, навчальну, конструктивну, образотворчу тощо. Майбутній вихователь дошкільних навчальних закладів повинен чітко знати концептуальні основи організації освітньо-виховного процесу в дошкільному закладі, основні напрямки розвитку дошкільної ланки освіти в цілому. Ці

знання майбутніх вихователів необхідні в процесі складання програми, календарно-тематичних та перспективних планів роботи з дітьми дошкільного віку в різних вікових групах. Отже, майбутній вихователь дошкільних навчальних закладів повинен володіти наступними знаннями:

- методологічними – знаннями загальних принципів вивчення педагогічних явищ, закономірностей соціалізації виховання та навчання;
- теоретичними – знаннями цілей, принципів, змісту, методів і форм педагогічної діяльності і закономірностей формування і розвитку особистості дитини дошкільного віку;
- методичними – знаннями методик виховання та навчання дітей дошкільного віку;
- технологічними – знаннями способів і прийомів виховання і навчання дітей дошкільного віку, тобто володіння педагогічною технікою [3].

Коли ж ми прагнемо усвідомити витoki розвитку майстерності, зрозуміти шляхи професійного самовдосконалення, доцільно сформулювати визначення цієї педагогічної категорії так: педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі. До таких важливих властивостей належать гуманістична спрямованість діяльності педагога, його професійна компетентність, педагогічні здібності і педагогічна техніка. В цьому визначенні слід наголосити на таких особливостях:

- 1) педагогічна майстерність у структурі особистості – це система, здатна до самоорганізації, системотвірним чинником є гуманістична спрямованість;
- 2) підвалиною професійної майстерності є професійна компетентність (спрямованість і професійні знання становлять той кістяк високого професіоналізму в діяльності, який забезпечує цілісність системи, що самоорганізовується);
- 3) педагогічні здібності забезпечують швидкість самовдосконалення;
- 4) техніка, що спирається на знання і здібності, дає змогу виявити внутрішній потенціал вихователя, гармонізуючи структуру педагогічної діяльності.

Усі складники педагогічної майстерності взаємопов'язані, їм властивий саморозвиток, а не лише зростання під впливом зовнішніх чинників [6]. Отже, щоб вихователь діяв творчо, самостійно він повинен мати, певні властивості, риси, розвиток яких забезпечить професійний саморозвиток педагога, а через нього – і розвиток вихованців. Для формування професійної підготовки в умовах освітнього середовища педагогічного вищого навчального закладу належні умови створюють принципи сучасної особистісно орієнтованої освіти, серед яких можна виділити особистісний підхід – звернення всіх компонентів навчання до особистості студента, культурологічний підхід – наповнення змісту освіти загальнолюдськими культурними цінностями та якостями.

У силу цього виникає актуальне завдання – введення в навчально-виховний процес вузівської підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів курсу з професійної майстерності, завдяки якому буде забезпечуватися цілісність професійної підготовки майбутнього спеціаліста у сфері дошкільної освіти. Центральною проблемою професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах вищого навчального закладу є особистісна орієнтація системи освіти, яка відповідає за повноцінну підготовку майбутніх фахівців.

Проблему професійної майстерності вихователя дошкільних навчальних закладів досліджували психологи Г.О. Люблінська і С.Є. Кулачківська. На їхнє переконання, складовими професійної майстерності є інтуїція, натхнення, талант. Професійна майстерність – це синтетичне поняття, яке охоплює індивідуальні психологічні та професійні риси, знання свого предмета та методичних прийомів викладання [4]. Майстерність педагога виявляється в його чіткій педагогічній позиції, у пошуку шляхів вирішення завдань виховання дітей дошкільного віку, у педагогічній інтуїції, бути для своїх вихованців помічником, який сприяє розвитку маленької особистості. Об'єктом педагогічної діяльності вихователя є дитина. Таким чином, майбутній вихователь повинен реалізувати свою

майстерність, у процесі роботи з дітьми дошкільного віку, застосовуючи не тільки педагогічні знання, а й володіти знаннями про вікові та психологічні особливості дітей дошкільного віку, що є фундаментом для реалізації професійної майстерності майбутнього вихователя, яка спрямована на гармонійний розвиток дитини.

Для формування професійної підготовки в умовах освітнього середовища педагогічного вищого навчального закладу належні умови створюють принципи сучасної особистісно орієнтованої освіти, серед яких можна виділити особистісний підхід – звернення всіх компонентів навчання до особистості студента, культурологічний підхід – наповнення змісту освіти загальнолюдськими культурними цінностями та якостями. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів – це тривалий процес, який включає в себе багато складових, серед яких: психолого-педагогічна, науково-методична, соціокультурна, філософська. Особливої уваги набуває професійна майстерність педагога у процесі роботи з інноваційними програмами розвитку дітей, які спрямовані на розкриття особистості дитини, її творчий потенціал.

Сутність майстерності – в особистості педагога, в його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу на підставі реалізації власної системи цінностей. Майстерність – вияв найвищої форми активності особистості вихователя у професійній діяльності, активності, що ґрунтується на гуманізмі і розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної взаємодії у кожній конкретній ситуації навчання і виховання. Педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [6]. Т.І. Поніманська виділяє такі основні особистісні якості, необхідні в професійній діяльності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу:

- здатність до рефлексії і контролю результатів педагогічної діяльності, співробітництва з дитиною на засадах гуманізації, розвитку її особистості;
- здатність до емоційної і моральної підтримки дитини;
- прагнення до емоційної близькості у спілкуванні з нею, спрямування на психологічний комфорт і своєчасний розвиток особистості;
- бажання поповнювати знання, займатися самонавчанням і самовихованням для вдосконалення своєї педагогічної майстерності;
- здатність виявляти і враховувати у вихованні інтереси дітей та їхнє право на повагу [7].

Поряд з високими моральними якостями, глибокими знаннями методики навчально-виховної роботи і психологічних особливостей дітей дошкільного віку вихователь повинен мати комплекс професійно важливих психологічних якостей, які визначають його професійну майстерність. Ці вимоги диктує специфіка професії вихователя дітей дошкільного віку й об'єкта його діяльності – особистості дитини. Педагогічна діяльність не може здійснюватися без високого рівня розвитку в педагога комунікативних та організаторських нахилів. Адже виконання будь-якого педагогічного завдання вимагає активного спілкування вихователя з дітьми, уміння їх організувати. Успіх педагогічної діяльності значною мірою забезпечує професіоналізм вихователя – високу професійну кваліфікацію і компетентність, володіння ефективними професійними вміннями і навичками, способами успішного розв'язання професійних завдань. Основними його рисами є: педагогічна ерудиція-обсяг необхідних знань, які вихователь застосовує у своїй діяльності для розв'язання педагогічних завдань; педагогічне мислення-практичність, конкретність, оперативність мислення, його логічність, гнучкість, креативність; педагогічна інтуїція-швидке прийняття рішення педагогом з передбаченням подальшого розвитку ситуації без повного її аналізу; уміння організувати педагогічне спілкування-зробити його оптимально комфортним, сприяти розкриттю індивідуальності дитини, уміння викликати повагу, довіру в дітей. Професіоналізм вихователя дітей дошкільного віку полягає передусім у глибокому усвідомленні значення періоду дитинства в житті людини. Вищою формою професіоналізму вихователя є професійна майстерність. Проте шлях оволодіння професійною майстерністю,

творчістю тривалий і складний. Професійна діяльність майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу ставить високі вимоги до комплексу психологічних якостей педагога. Урахування цих вимог у процесі підготовки у вищих навчальних закладах майбутніх вихователів відіграє важливу роль у подальшій професійній діяльності студентів [3].

Вища педагогічна школа повинна забезпечити підготовку вихователя відповідно до вимог сучасності, здатного до творчої реалізації різноманітних освітніх завдань та програм, формування активної, креативної, компетентної, самодостатньої особистості. Виконанню цього завдання підпорядкована вся система підготовки фахівців у вищому навчальному закладі, що формує професійну майстерність майбутнього фахівця у галузі дошкільної освіти. Професійну майстерність майбутнього вихователя дошкільних навчальних закладів слід розглядати як прояв його “Я” в професії, як самореалізація особистості вихователя в професійній діяльності, яка покликана сприяти гармонійному розвитку особистості дитини дошкільного віку.

Отже, щоб майбутній вихователь діяв творчо, самостійно виважуючи результати своєї діяльності і коригуючи засоби з орієнтацією на мету, він повинен мати певне внутрішнє опертя, певні властивості, риси, розвиток яких забезпечить професійний саморозвиток.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Редакція журналу Дошкільне виховання, 1999.
2. Барбіна Є.С. Формування педагогічної майстерності вчителя у системі безперервної педагогічної освіти: Монографія. – К.: Вища шк., 1997. – 153с.
3. Загородня Л.П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навчальний посібник/ Загородня Л.П., Титаренко С.А. – Суми: Університетська книга, 2010. – 319с.
4. Люблинская А.А. Современный воспитатель. Какой он? / А.А. Люблинская, С.Е. Кулачковская. – К.: Знание, 1981. – 64с.
5. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”/ [Кононко О.Л., Плохій З.П., Гончаренко А.М. та ін.]; За ред. О.Л. Кононко. – К.: Світлич, 2009.
6. Педагогічна майстерність/ [за ред. І.А. Зязюна]. – К., 2004. – 168с.
7. Поніманська Т.І. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти / Т.І. Поніманська (Дошкільна педагогіка). – К., 2004. – 456с.

Швец Т.А.

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ МАСТЕРСТВО БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ КАК ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

В статье проанализирована важность профессионального мастерства будущих воспитателей дошкольных учебных заведений, рассмотрены отдельные требования к личности воспитателя дошкольного учебного заведения, способствующие гармоничному развитию детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: профессиональное мастерство, подготовка будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений, личностные качества, развитие ребенка.

Shvets T.A.

PROFESSIONAL SKILLS FOR FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

The importance of professional skills for future teachers of preschool educational institutions analyzed in this article, some needs for individual pre-school educators were considered, which promoted to the harmonious development of preschool children.

Key words: professional skills, preparation of the teachers of preschool educational institutions, personal qualities, child development.